BIULETYN KOWIEŃSKI

Nr. Wilno, dnia 21 lipca 1936 r. 1482.

NR 1482

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIE POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Kronika.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

VIII. ZYCIE LITWINOW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

X

X X

I. ZAGADNIENIE POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/."LAIDAS"O ARTYKULE "I.K.C."W SPRAWIE LITWINÓW WILEŃSKICH.

"L.Aidas 321. z 16 lipca 36 r: Artykuł p.t."Ohydny prowokacyjny artykuł w prasie polskiej." Streszczenie:

W Ameryce upał gubi ludzi,zasiewy i bydło.Polskę też upał widocznie boleśnie dotknął.O zmarłych wskutek upałów w Polsce ludziach prasa nie komunikuje.Natomiast z prasy polskiej wyraźnie wynika,że mózg niektórych dziennikarzy polskich bardzo ucierpiał od promieni słonecznych.

"I.K.C." z 9 lipca 36 r. zamieścił artykuł p.t."Demaskujemy dywersyjną akcję Rządu Litewskiego w Polsce".Z tego artykułu wynika jak niebezpieczne jest dla Polaków nagrzewanie słabszych głów na słońcu, zwłaszcza w czasie takich upałów jak w r.b.

Głupstwa i plotki ogłoszone we wspominanym artykule są wprost zdumiewające;można by obserwować tę produkcję przegrzanych mózgów, gdyby nie miała ona złych prowokacyjnych celów.Znając wyczyny twardej ręki administracji polskiej w okupowanej Wileńszczyźnie oraz tłumienie życia litewskich szkół i organizacyj,określić można artykuł I.K.C. jako kubeł oleju wylany na niszczący litewskość płomień Demaskowanie jest niczem nieuzasadnioną brednią I.K.C. jakoby Litwa w Wileńszczyźnie,Grodzieńszczyźnie,Suwalszczyźnie, i Nowogródczyźnie,podjęła kulturalną i gospodarczą walkę,prowadząc jednocześnie akcję szpiegowską i organizując wszelkie antypaństwowe żywioły,by w odpowiedniej chwili mogły się one pokazać publicznie.

Zaślepiony nienawiścią i zwierzęcą złością I.K.C. woła,że zasadą działania organizacyj litewskich i Litwinów w Polsce jest zdrada państwa i akcja skierowana przeciwko niepodległości państwa polskiego,akcja,która ma na celu nietylko oderwanie od Polski wielkiego obszaru północno-wschodniego,lecz stara się zaszkodzić jej niepodległości od wewnątrz.W Polsce oficjalną i legalną reprezentacją,a jednocześnie instytucją trzymającą w swych rękach wszystkie antypaństwowe nici jest Narodowy Komitet Litwinów Wileńskich,na którego czele stoi dobrze znany ze swych antypolskich nastrojów Konstanty Staszys - wskazuje swym oszczerczym i prowokującym palcem dotknięty upałem słonecznym autoprowokującego artykułu I.K.C.

Po wyliczeniu ile Litwini mają instytucyj dobroczynnych w Wilnie i po zmyślonem wymienieniu całego mnóstwa domów, znajdujących się rzekomo w rękach litewskich,człeczyna z I.K.C. sam w najokropniejszym strachu przeraża całą Polskę pisząc w ten sposób: " Kto orjentuje się nieco w sprawach wojskowych musi stwierdzić,żedor skupowane przez rząd litewski w Wilnie,mają zalety wojskowe. Litwini skupują bowiem domy w takich punktach miasta,że gdyby odbywały się walki na ulicach to domy te mogą stać się strasznemi twierdzami z których padać będą strzały w nasze plecy....."

Takich i podobnych bredni można zebrać w artykule I.K.C. jeszcze więcej.I.K.C. kończy swój artykuł oświadczeniem dla którego trudno znaleźć nazwę,a mianowicie: proponuje konfiskatę całego majątku wszystkich organizacyj litewskich,instytucyj dobroczynnych i wogóle Litwinów.Jednem słowem zachęca się do miłego dla współpracownika I.K.C.rabunku na wielką skalę.

W wyniku tego prowokującego artykułu I.K.C. prezes Komitetu Narodowego Litwinów Wileńskich Staszys zamieścił na łamach "Vilniaus Rytojus" list otwarty w którym zaprzecza zarzutom I.K.C. i oświadcza,że podaje wspomniane pismo do sądu.

Zrozumiałą jest rzeczą,że Litwini wileńscy spotkali artykuł I.K.C. ze szczególnem zdumieniem i usprawiedliwionem oburzeniem. Wszystkie pisma Litwinów wileńskich odpowiednio na ten artykuł zareagowały./A - 8/39.

2/"L.AIDAS"O SYTUACJI W EUROPIE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIEM SANKCYJ."L.Aidas 322 z 16.VII.r.b. Artykuł p.t.

"Po odwołaniu sankcyj: Cały szereg państw w tej liczbie również Litwa odwołała sankcje przeciwko Włochom.

Skonstatować należy,że oczekiwania państw sankcjonistycznych, iż Włochy po odwołaniu sankcyj wrócą do współpracy międzynarodowej w poprzedniej formie,nie usprawiedliwiły się.Wprawdzie po zakończeniu wojny w Afryce Wschodniej,Włochy zaczęły wykazywać czynniejszą inicjatywę w Europie,lecz nie w tym kierunku co spodziewały się niektóre państwa.

I. ZAGADNIENIE POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/."AIDAS" O ARTYKULE "I.K.C."W SPRAWIE LITWINÓW WILEŃSKICH.

"L.Aidas 321. z 16 lipca 36 r. Artykuł p.t."Ohydny prowokacyjny artykuł w prasie polskiej." Streszczenie:

"W Ameryce upał grzał ludzi,zasiewy i bydło.Polskę też upał widocznie boleśnie dotknął.O zmarłych wskutek upałów w Polsce ludziach prasa nie komunikuje.Natomiast z prasy polskiej wyraźnie wynika,że mózg niektórych dzienników polskich bardzo ucierpiał od promieni słonecznych.

"I.K.C." z 9 lipca 36 r. zamieścił artykuł p.t."Demaskujemy dywersyjną akcję Rządu litewskiego w Polsce". Z tego artykułu wynika jak niebezpieczne jest dla Polaków nagrzewanie słabszych głów na słońcu, zwłaszcza w czasie takich upałów jak w r.b.

Głupstwa i plotki ogłoszone we wspomnianym artykule są wprost zdumiewające;można by obserwować tę produkcję przegrzanych mózgów, gdyby nie miała ona złych prowokacyjnych celów.Znając wyczyny twardej ręki administracji polskiej w okupowanej Wileńszczyźnie oraz tłumienie życia litewskich szkół i organizacyj,określić można artykuł I.K.C. jako kubeł oleju wylanego na szczątki litewskości. płomień Demaskowanie jest niczem nieuzasadnioną brednią I.K.C. jakoby Litwa w Wileńszczyźnie,Grodzieńszczyźnie,Suwalszczyźnie, i Nowogródczyźnie,podjęła kulturalną i gospodarczą walkę,prowadząc jednocześnie akcję szpiegowską i organizując wszelkie antypaństwowe żywioły,by w odpowiedniej chwili mogły się one pokazać publicznie.

Zaślepiony nienawiścią i zwierzęcą złością I.K.C. woła,że zasadą działania organizacyj litewskich i Litwinów w Polsce jest zdrada państwa i akcja skierowana przeciwko niepodległości państwa polskiego,akcja,która ma na celu nietylko oderwanie od Polski wielkiego obszaru północno-wschodniego,lecz stara się zaszkodzić jej niepodległości od wewnątrz.W Polsce oficjalną i legalną reprezentacją,a jednocześnie instytucją trzymającą w swych rękach wszystkie antypaństwowe nici jest Narodowy Komitet Litwinów Wileńskich,na którego czele stoi dobrze znany ze swych antypolskich nastrojów Konstanty Stašys - wskazuje swym oszczerczym i prowokującym palcem dotknięty upałem słonecznym autor prowokującego artykułu I.K.C.

Po wyliczeniu ile Litwini mają instytucyj dobroczynnych w Wilnie i po zmyślonem wymienieniu całego mnóstwa domów znajdujących się rzekomo w rękach litewskich,całe czyma z I.K.C. sam w najokropniejszym strachu przeraża całą Polskę pisząc w ten sposób: " Kto orjentuje się nieco w sprawach wojskowych musi stwierdzić,że domy skupowane przez rząd litewski w Wilnie,mają zalety wojskowe. Litwini skupują bowiem domy w takich punktach miasta,że gdyby odbywały się walki na ulicach to domy te mogą stać się strasznemi twierdzami z których padać będą strzały w nasze plecy.....".

Takich i podobnych bredni można zebrać w artykule I.K.C. jeszcze więcej.I.K.C. kończy swój artykuł oświadczeniem dla którego trudno znaleźć nazwę,a mianowicie: proponuje konfiskatę całego majątku wszystkich organizacyj litewskich,instytucyj dobroczynnych i wogóle Litwinów.Jednem słowem zachęca się do miłego dla współpracownika I.K.C.rabunku na wielką skalę.

W wyniku tego prowokującego artykułu I.K.C. prezes Komitetu Narodowego Litwinów Wileńskich Stašys zamieścił na łamach "Vilniaus Rytojus" list otwarty w którym zaprzecza zarzutom I.K.C. i oświadcza,że podaje wspomniane pismo do sądu.

Zrozumiałą jest rzeczą,że Litwini wileńscy spotkali artykuł I.K.C. ze szczególnem zdumieniem i usprawiedliwionem oburzeniem. Wszystkie pisma Litwinów wileńskich odpowiednio na ten artykuł zareagowały./A - 8/39.

2/L.AIDAS" O SYTUACJI W EUROPIE W ZWIĄZKU Z ODWOŁANIEM SANKCYJ."L.Aidas 322 z 16.VII.r.b. Artykuł p.t.

"Po odwołaniu sankcyj: Cały szereg państw w tej liczbie również Litwa odwołała sankcje przeciwko Włochom.

Skonstatować należy,że oczekiwania państw sankcjonistycznych, iż Włochy po odwołaniu sankcyj wrócą do współpracy międzynarodowej w poprzedniej formie,nie usprawiedliwiły się.Wprawdzie po zakończeniu wojny w Afryce Wschodniej,Włochy zaczęły wykazywać czynniejszą inicjatywę w Europie,lecz nie w tym kierunku co spodziewały się niektóre państwa.

Dzisiaj mało kto wierzy w przywrócenie frontu "Stresy. Coraz wyraźniej się zaznacza zbliżenie miedzy Rzymem, a Berlinem. Do tych dwóch mocarstw dołączają się Austrja i Węgry. Wiele się mówi o bloku Włoch Niemiec, Austrji, Węgier, a nawet Polski. Oczywiście trudno wierzyć, by taki blok został istotnie stworzony. Należy jednak przyznać, że w tendencjach tych wszystkich państw jest niemało cech wspólnych.

Z drugiej strony występują państwa, które podkreślają swą wierność względem Ligi Narodów i dążą do zbiorowego bezpieczeństwa. W ten sposób w płaszczyźnie międzynarodowej stykają się dwie sprzeczne koncepcje: z jednej strony Francja, Anglja Sowiety Mała ententa, Etenta Bałtycka i państwa neutralne szukają sposobów zabezpieczenia pokoju, w granicach paktu Ligi Narodów po odpowiedniej zmianie tego paktu, zaś druga grupa państw patrzy na Genewę sceptycznie i szuka form porozumienia poza jej granicami. Świadczą o tem porozumienie niemiecko-austrjackie, oraz pogłoski o nowym projekcie zorganizowania Europy Mussoliniego. Jednem słowem świat stoi w obliczu dwóch tez, które bynajmniej się ze sobą nie zgadzają.

Wkrótce okaże się czy między temi dwiema tendencjami znajdzie się jakiś kompromis. Ubolewać należy, iż zbyt często się zapomina, że w wypadku jakiegoś konfliktu w pewnem miejscu Europy nie da się uniknąć powszechnego pożaru, dlatego też zapewnienie pokoju europejskiego polega tylko na kolektywnem bezpieczeństwie./A-11/.

K r o n i k a.

3/ WIZYTA LITEWSKIEGO MINISTRA S.WEW. w ŁOTWIE."L. Žinios. z 13 lipca r.b. Przybyli do Rygi litewski Minister Spraw Wewnętrznych gen. Czaplikas oraz naczelnik policji bezpieczeństwa państwa Bortkiewiczus. Na granicy spotkali i powitali gości dyrektor dep-tu administracyjnego łotewskiego ministerstwa spraw wewnętrznych Auszmitis i inspektor policji. Czaplikas i Bortkiewiczus złożyli wizytę ministrowi spraw wewnętrznych Gulbisowi./K/

4/ NOWY SZWEDZKI CHARGE D'AFFAIRES W LITWIE."L.Žinios" z 15 lipca r.b. W tych dniach przybył do Kowna nowomianowany charge d'affaires królewskiego poselstwa szwedzkiego p. Westring, z tytułem radcy poselstwa./A.14./

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a.

5/SPRAWA AMNESTJI WIEZNIOW. "L.Žinios" z 16 lipca r.b."Idische Stimme" donosi, iż pogłoski o szerszej amnestji w związku ze zwołaniem nowego sejmu są bezpodstawne. Amnestja obejmująca większą ilość więźniów zostanie ogłoszona z okazji święta Narodowego, przypadającego w dniu 8 września./C.19./

6/ODZNACZENIE POETY MIŁASZUSA."L.Žinios" z 16 lipca r.b. Z okazji 60-cio lecia poety O.W. Miłaszusa, przebywającego obecnie w Paryżu w charakterze radcy poselstwa litewskiego, Rada wydziału teologji i filozofji uchwaliła udzielić jubilatowi zaszczytne odznaczenie literackie. /C-16/.

7/ ZAPRZECZENIE WIADOMOŚCI O STWORZENIU BIURA PROPAGANDY. "L.Aidas u 16 VII .r.b. Podana w pismach wiadomość o szykowaniu ustawy o biurze propagandy nie odpowiada rzeczywistości./C-12./

VIII. Z ZYCIA LITWINOW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

8/ WYWIADY "VIL"RYTOJUS "W SPRAWIE SYTUACJI TOWARZYSTW LITESKICH W WILENSZCZYZNIE."Vil Rytojus"Nr.51. zamieszcza 3 wywiady z prezesami litewskiego T-wa św. Kazimierza, T-wa "Rytas" i litewskiego T-wa Rolniczego w sprawie sytuacji tych towarzystw. Streszczenie:

1/ Wywiad z prezesem T-wa św. Kazimierza. Ogółem zostały zawieszone ~~zamknięte od dnia 1 stycznia r.b. 134~~ oddziały T-wa. W pow. brasławskim zamknięto oddziały w następujących miejscowościach: Mażuki, Kupcze-

le,Mażeny,Jureny,Pietkuniszki,Meluny,Pobeże ,Bikowki,Domasze,Kampinie, Zaborniki,Bilusiszki,Ignatyszki,Użugiry,Rażowa,Jodeleny,Nagiemy, Girdziuny,Czyżuny,Wojniuny, Obolikszty i niezezwolone założyć oddziału w Widzach,Pow święciański.Twerecz / oddział kobiety/,Liguny,Welonie,Ratkuniszki,Kozityszki,Giłuty,Hoduciszki,Dworciszki,Gawejkiany Baławecki,Użuszyle,Iwaniany,Maksymańse,Kalwesale,Jaciuny,Kurkle,Dauks Koniuchy,Nowoświęciany,Kucie,Mielegiany,Jankowszczyzna,Warakale,Gryby, Plauszki,Datyniany,Mieżonele,Jodziszki,Kirdejki,Waszkuny,Pirktinie, Staniuny,Ryzguny, Michałowo,Kalwiszki,Gontowniki,Posiszki,Bojary,Łosi Pipiryszki,Cejkinie,Dzieszkowszczyzna,Ostrowiszki,Didżiasole,Połusze, Garnie,Mociszki,Jakiele,Kurynie,Łynngmiany,Łynkańce,Oszkinie,Jodłówka, Szakaliszki,Rekucie,i wstrzymana działalność.oddziałów w Ożańcach i Tvereczu.Nie pozwolono założyć oddziałów w Wingrach w Ejkuciach, Popiszkach,i Czyczelach.pow.oszmiański:Żyżmy,Maciucie,Bile,Wołodkiszki i Rymasze.pow.lidzki: Pelesa,Lelusze,Kargowdy,Nowy-dwór.Lubarty,Szczegliki,Lundziliszki,Strelce,Butrymańce,Wielkie Kurże, Koniuchy,Ramaszkańce,Tusamańce,Cieślukiszki,Niewasze,Podworze,Łapociszki,Nowosiady. Pow. wil-trocki: Dawciuny, Wielkie Sioło,Girajcie,Olkieniki,Szarkiszki,Kruminie,Pomerecz,Perłoja,Niciuny,Gieluny,Gajgale,Galczuny,Gi: Petryki,Rymdziuny,Zerwiny,Mocki,Zagary,Marjampol,Gudzininki,i Knistuszki.Pow. grodzieński: Rondomańce,Rudnie,Koszety,Dubininki,Rotnica,Puwocze,Marcinkańce,i Kapiniszki.

1 -szego stycznia T-wo posiadało 26 czytelni.W ciągu bież. półrocza zamknięto czytelnie we wsiach: Bużańce,Usiany,Jodeleny,Obsa Miluny,Maguny,Żagary,Marjampol,Koniuchy,Kuże,Lubarty, Podworze,Niewasze,Tusamańce,Scilguny,Łapociszki,Olkieniki,i Kruminie.Nie było wypadku by w jakiejś miejscowości ist niała czytelnia bez oddziału T-wa.Jeżeli chodzi o książki zamkniętych oddziałów,to naprzykład starosta święciański zamykając oddziały wyznacza kuratorów majątku w osobach wójtów,lub pisarzy gminnych.W pow. brasławskim nakazano książki przesłać do Centrali,a gdzieniegdzie zabrała je policja.W pow.lidzkim dzieje się to samo.W powiatach wil-troc,oszmiańskim i grodzieńskim książki zabrała policja i dotychczas nie zwróciła ich Centrali.

2.Wywiad z prezesem T-wa"Rytas" Rytas posiada obecnie dwie szkoły.

W Noriszkach gm.olkienickiej,i Dajnowie gm. orańskiej.Ta ostatnia szkoła pozostała bez nauczyciela.Nowi kandydaci zaś mają trudności z otrzymaniem świadectwa moralności.Nie jest więc rzeczą pewną,czy szkoła będzie od jesieni działać.

Czytelnie Rytasa zostały zamknięte we wsiach następujących: Pow.wil-trocki; Bućwidańce,Czyżuny, Poszalcie,Darguże,Pirciupie,Dażyninki,Dziegciary,Szarkiszki,Czebotary,Tilty,Drńcminy,Girażery,Girajc: Rudnia,Widenie,Grybasze,Jasauszczyzna,Nuszkuny,Koniuchy,Krywile, Komaruny,Zerwiny,Koniawa,Ponocza,Giry,Gieluny,Miciuny, Gajgale,Mocki, Petryki,Rymdziuny, i Galczuny.Pow.brasławski:Bieniuny,Antalgi,Czyżuny Mażeny,Staszańce,Domasze,Kupczele,Zaborniki,Poberże,Pietkuniszki. Pow. święciański: Kalwiszki,Pożeniszki,Łyngmiany,Pow. lidzki:Ramaszkańce, Nowosiady,Cieślukiszki,Łozoryszki,Szczegliki,Ramucie,Strelce, Stanisze,Butrymańce,Nowy Dwór.Pliki,Wigonie,Pilekalnie,Stare Druskieniki,Dubinie,Kargowdy,Lelusze,Pelesa,Powołocze,Podzitwa,Kłajsze. Pow. oszmiański: Żyżmy,Pow.grodzieński: Dubiniki,Darżele,Gruta,Kapiniszki,Kaszety,Marcinkańce,Rudnia,Rotnica,Rondomańce,Szklery,Margiońc Musteika,Kabele,II.

Ludność tłumnie odwiedzała czytelnie.Przeciętnie czytelnia posiadała miesięcznie około 600 gości.Niektóre czytelnie w miesiącach zimowych posiadały przeszło tysiąc gości.Liczba wypożyczających książki była mniejsza.Danych statystycznych w tych sprawach nie udało się w r.b. zebrać,gdyż przy zamykaniu czytelni często zabierano również książki kancelaryjne.

3/. Wywiad z prezesem litewskiego T-wa rolniczego. Zamknięte ~~zostały oddziały T-wa rolniczego w następujących miejscowościach:~~ Pow.wil-troc.:Marjampol,Gieluny,Mocki,Szarkiszki,Pow.lidzki: Koleśniki,Pow. święciański: Dajnie.Pow.grodzieński: Musteika,Kapiniszki, Rondomańce,Szklery, Kabele,Pow. brasławski: Pietkuniszki,Bielusiszki, Domasze,Antalgi,Bieniuny,

Wszystkie oddziały t-wa rolniczego posiadają w swych bibljoteczkach tylko gospodarskie broszury i książki o różnych praktycznych kwestjach rolniczych./